

28. helluntain jälkeinen viikko, torstai

Päivän epistola

(Tit. 1: 5 – 2: 1)

”Poikani Titus, jätin sinut Kreetaan sitä varten, että järjestäisit siellä kaiken, mikä vielä oli järjestämättä, ja asettaisit jokaiseen kaupunkiin vanhimmat niiden ohjeiden mukaan, jotka annoin sinulle. Seurakunnan vanhimman tulee olla nuhteeton ja yhden vaimon mies, ja hänen lastensa tulee olla uskovia, ei hillittömän eikä kurittoman maineessa. Seurakunnan kaitsijan täytyy näet olla nuhteeton, koska hän hoitaa Jumalan hänelle uskomaa tehtävää. Hän ei saa olla ylimielinen eikä äkkipikainen, ei juomiseen taipuvainen, väkivaltainen eikä oman edun tavoittelija, vaan hänen on oltava vieraanvarainen, hyväntahtoinen, harkitseva, oikeamielinen, hurskas ja itsensä hillitsevä. Hänen on pidettävä kiinni oppimme mukaisesta, luotettavasta sanasta, niin että hän kykenee myös rohkaisemaan toisia terveellä opetuksella ja kumoamaan vastustajien väitteet. Varsinkin juutalaisuudesta kääntyneiden joukossa on monia kurittomia, tyhjänpuhujia, jotka johtavat toisia harhaan. Heidän suunsa on tukittava, sillä he villitsevät kokonaisia perheitä esittämällä oman voiton toivossa vääriä oppejaan. Onhan eräs heidän maanmiehensä, heidän oma profeettansa, sanonut: - Petturi Kreetan mies, peto ilkeä, ahne ja laiska. Tämä todistus pitää paikkansa. Nuhtele heitä sen vuoksi ankarasti, jotta he tulisivat uskossaan terveiksi eivätkä enää kuuntelisi juutalaisia taruja ja sellaisten ihmisten käskyjä, jotka ovat kääntäneet selkänsä totuudelle. Puhtaille kaikki on puhdasta, mutta epäpuhtaille ja epäuskoisille ei mikään ole puhdasta, vaan heidän mielensä ja omatuntonsakin on likaantunut. He väittävät tuntevansa Jumalan, mutta teoillaan he kieltävät hänet. He ovat inhottavia ja tottelemattomia, kykenemättömiä tekemään mitään hyvää. Sinun puheesi olkoon terveen opin mukaista.”

Tämä on ainoa maininta Paavalin lähetyskäynnistä Kreetalla. Apostolien teoissa on maininta Paavalin matkustaessa Roomaan lyhyestä pysähdyksestä paikassa, jonka nimi on Hyvätsatamat (Ap.t. 27: 8 – 12). Nähtävästi Paavali oli julistanut evankeliumia ja sitten jättänyt jatkotyön Tituksen haltuun. Tässä on hyvä esimerkki siitä, että Paavali kantoi vastuuta myös niistä alueista joilla hän itse ei ollut, vaan osallistui jollain tapaa noiden alueiden kirkollisen elämän järjestämiseen (vrt. esim. 1. Kor. 3: 6 – 10; Kol. 1: 7).

Tituksen tehtävä oli asettaa jokaiseen kaupunkiin vanhimmat. Sana vanhin (presbyteros) tarkoittaa ortodoksisessa käsityksessä papistoa, näistä yksi toimi piispana. Myöhemmin käytetään suomalaisessa tekstissä (jae seitsemän) sanaa kaitsija, joka kreikkalaisessa tekstissä on piispa (tätä

sanaa käyttää myös vuoden 1776 suomennos). Vanhimmat on monikossa ja kaitsija yksikössä. Meidän ymmärryksemme mukaan seurakunnan esimies oli piispa ja hänellä oli pappeja apunaan.

Seuraavaksi Paavali kirjoittaa seurakunnan vanhimman ominaisuuksista. Todennäköisesti tämä luettelo vaadituista ominaisuuksista oli jo Paavalin aikana perinteinen. Vanhimman kohdalla mainitaan hänen ja hänen perheensä nuhteettomuus, hänen tuli olla yhden vaimon mies ja lasten tuli olla uskovia. Kaitsijan kohdalla lista on pidempi. Hän ei saa olla ylimielinen, äkkipikainen, juomiseen taipuvainen, väkivaltainen tai oman edun tavoittelija. Hänen tulee olla vieraanvarainen, hyväntahtoinen, harkitseva, oikeamielinen, hurskas ja itsensä hillitsevä. Nyt Paavali lisää perinteiseen luetteloon oikean opin opettamisen ja puolustamisen.

Sitten Paavali siirtyy käsittelemään väärää opettajia. Hänen esittämänsä väitteet vääristä opettajista tunnetaan myös tuon ajan eri filosofisten koulujen väitteistä toisia suuntauksia vastaan. Juutalaisuudesta kääntyneiden joukossa oli ”kurittomia”, siis sellaisia, jotka eivät hyväksyneet kirkon arvovaltaa ja opetusta. Alkuperäistekstissä ei ole sanaa juutalainen vaan ympärileikattu. Sillä tarkoitetaan juutalaisia. ”He villitsevät kokonaisia perheitä” ei todennäköisesti tarkoita tavallista perhettä, vaan jonkun yksityisen henkilön talossa kokoontuvaa seurakuntaa. Heidän tarkoituksensa on hyötyä taloudellisesti ja siksi he opettavat väärää oppeja. He todennäköisesti opettivat, että Mooseksen lakia on noudatettava, samoin myös juutalaisia ruokasääntöjä. Teksti ei tarkemmin kerro, mistä väärästä opetuksesta on kyse.

”Petturi Kreetan mies, peto ilkeä, ahne ja laiska” on lainaus kreetalaiselta filosofi Epimenidekselta, joka eli 500 -luvulla e.Kr. Taustalla on kreetalaisten väite, että Zeus -jumala on kuollut. Tällöin Epimenides esitti runon, josta tämä teksti on lainattu. Siinä tavallaan yleistetään kaikkien kreetalaisten olevan valehtelijoita. Teksti osoittaa, että Paavali tunsikin kirjoitusten (meidän Vanha testamenttimme) lisäksi myös kreikkalaisia filosofejakin. Teksti myös kertoo, että Paavali esittää kreetalaisia harhaoppisina.

Paavali kehottaa Titusta: ”nuhtelee heitä sen vuoksi ankarasti, jotta he tulisivat uskossaan terveiksi”. Paavalin päämäärä on, että kreetalaiset pelastuisivat. Harhaoppi nähdään tässä sielun sairaudeksi jonka totuus voi parantaa.

Kreetalaisten väärä käsitys on peräisin juutalaisuudesta. He olivat kuunnelleet ”juutalaisia taruja”. Epäuskoisen ihmisen ajattelu ja omatunto on vääristynyt ja he eivät kykene näkemään totuutta. Jumala loi kaiken hyväksi, mutta vääristyneen ajattelun takia harhaoppinen ei näe

hyvyyttä. ”Puhtaille kaikki on puhdasta” tarkoittaa todennäköisesti eroa juutalaisista ruokasäännöistä ja ”epäuskoisille mikään ei ole puhdasta” on silloin Paavalin käsitys juutalaisista, jotka ovat perinnäissääntöjen orjia ruokailusäännöissä (vrt. Room. 14: 14).

Nämä juutalaisessa laissa kiinni olevat luulevat tuntevansa Jumalan. Mutta heidän käytöksensä todistaa aivan muusta. Valmius tehdä hyvää on todellisen uskovan tunnusmerkki.

Tituksen tulee toimia päinvastoin kuin he. Silloin hän opettaa terveen opin mukaisesti.

Päivän evankeliumi

(Luuk. 20: 9 – 18)

”Herra esitti seuraavan vertauksen: ”Mies istutti viinitarhan, vuokrasi sen viljelijöille ja muutti pitkäksi aikaa pois maasta.” Aikanaan hän sitten lähetti palvelijan viinitarhan viljelijöiden luo, jotta nämä antaisivat hänelle osan sadosta. Mutta viljelijät pieksivät palvelijan ja lähettivät tämän pois tyhjin käsin. Silloin omistaja lähetti toisen palvelijan. Viljelijät pieksivät tämänkin, häpäisivät häntä ja lähettivät hänet pois tyhjin käsin. Mies lähetti vielä kolmannen palvelijan, mutta tämänkin he hakkasivat verille ja ajoivat tiehensä. ”Mitä minä teen?” mietti viinitarhan omistaja. ”Minä lähetän sinne rakkaan poikani. Häneen he varmaankaan eivät uskalla koskea.” Mutta kun vuokraajat näkivät pojan, he päättelivät yhdessä: ”Hän on perillinen. Tapetaan hänet, niin saamme hänen perintönsä.” He raahasivat hänet ulos viinitarhasta ja tappoivat hänet. – Mitä viinitarhan omistaja nyt tekee heille? Hän tulee ja ottaa nuo viljelijät hengiltä ja antaa viinitarhansa toisille.” ”Ei, ei!” huusi kansa. Jeesus katsoi ihmisiin ja sanoi: ”Mitä sitten tarkoittaa tämä kirjoitusten kohta: - Kivi, jonka rakentajat hylkäsivät, on nyt kulmakivi. Kuka ikinä tähän kiveen kaatuu, se ruhjoutuu, ja kenen päälle tämä kivi kaatuu, sen se murkskaa.”

Sama kertomus on Matteuksella (Matt. 21: 33 – 44) ja Markuksella (12: 1 – 11).

Tässä kertomuksessa Jeesus tuo esille sen, mikä on Hänen tehtävänsä Jumalan toiminnassa Israelin kanssa. Kertomuksesta myös ilmaisee Jeesuksen käsityksen Israelin ja Hänen välisestä suhteesta. Kertomuksen miehen muutto ”pitkäksi ajaksi pois maasta” osoittaa, että vuokraviljelijöillä oli vapaus tehdä, mitä he halusivat, kertomuksen isäntä ei siis pakoittanut heitä tekemään vastoin vapaata tahtoaan.

Vertauksen viinitarha on Israel ja mies tarkoittaa Jumalaa. Kertomuksesta nousee esille neljä henkilöä tai ryhmää: omistaja, vuokraviljelijä, poika ja toiset (muut). Omistaja on siis uskollinen ja armelias Jumala joka uudelleen ja uudelleen lähettää palvelijansa (profeetat) tuomaan sanomaa rakkailleen. Vuokraviljelijät, jotka torjuvat palvelijat (profeetat), ovat juutalaisten uskonnollisia johtajia. Rakas poika, joka surmataan viinitarhan ulkopuolella, on Jeesus, joka ristiinnaulittiin Jerusalemin ulkopuolella Pilatuksen ja roomalaisten sotilaiden toimesta. Viinitarhan ulkopuolella voi siis viitata myös ei-juutalaisiin. ”Toiset” tarkoittavat niitä, jotka vastaanottavat ja toteuttavat Jeesuksen julistuksen. He ovat Jeesuksen opetuslapsia ja muita sanoman vastaanottajia. Osa heistä on juutalaisia, osa pakanoita. He muodostavat ”uuden Israelin”. Näiden joukossa ovat ne, jotka sanoivat ”ei, ei”. Nykyinen käännös voi antaa väärän kuvan, vanhemmassa käännöksessä on ”pois se”. UT2020 mukaan teksti on ”Ei missään tapauksessa”.

Vuokraviljelijöiltä pyydettiin, että ”nämä antaisivat hänelle osan sadosta”. Mitä Jumala pyysi ja pyytää meiltä? Hän pyytää sitä, että me tunnustamme Hänet Jumalaksi. Tästä tunnustamisesta me hyödyimme, sillä sen tuloksena Jumala antaa meille pelastuksen.

Rakentajien hylkäämä kivi (Jes. 8: 14 – 15; Ps. 118: 22) on Jeesus, jonka varaan uusi Israel on rakennettu tai joka yhdistää uuden Israelin. Tämä on nähtävissä Hänen ylösnousemuksessaan ja taivaaseenastumisessaan. Rakennuksen käyttäminen tässä yhteydessä on luonnollista, sillä tämä vertaus pidettiin Jerusalemin temppelissä, jota juutalaiset pitivät Jumalan asuinhuoneena.

Apostolien teoissa Luukas osoittaa, miten tähän kiveen kaatuja ruhjoutuu tai miten se murskaa. Ensin Luukas kertoo Jeesuksen kavaltajan kohtalon (Ap.t. 1: 18), sitten Ananiaan ja Safiran kuoleman (Ap.t. 5: 5 – 6, 10) ja lopulta Herodeksen kuoleman (Ap.t. 12: 23).

Johannes Krysostomoksen mukaan kiveen kaatujat ovat niitä, jotka omien syntiensä seurauksena kärsivät jo tässä elämässä. Kiven alle murskautuvat ovat niitä katumattomia ihmisiä, jotka jauhautuvat viimeisellä tuomiolla.